

Virtuellt lärande som del av flexibelt lärande

Lerum har i höst startat ett försök med ett virtuellt alternativ för eleverna en dag i veckan. Försöket är ett led i skolans satsning på flexibelt lärande. Bosse Andersson beskriver tankegångarna bakom försöket.

Varje onsdag är eleverna i avgångsklassen på Samhällsprogrammets ekonomiska gren är schemafria. Administrativt har vi löst det så att arbetslagets lärare – i kurserna marknadsföring, småföretagande, redovisning, matte och svenska – lagt en pott timmar som projekttid. I de flesta fall arbetar eleverna då utanför skolan och vi lärare handleder med stöd av ny teknik.

eget arbete med stöd

Under den schemafria dagen arbetar eleverna med sina arbeten inom respektive kurs och ämnesövergripande gemensamma projekt som vi i arbetslaget lagt upp. Eleverna får stöd och hjälp av oss lärare via webben, genom att ställa frågor i forum och chattrum eller direkt enskild hjälp genom e-post eller via telefon.

De som vill kan gå till skolan och använda skolans datorer och under några timmar på onsdagen finns lärare tillgängliga i skolan. En iakttagelse så här långt är att många elever föredrar att sitta i skolan, och arbeta på datorerna där, på sin schemafria dag. Hur det kommer att se ut framöver vet vi dock inte än.

Dagen är också tänkt att användas för utåtriktade aktiviteter som studiebesök

och intervjuer. Dessutom kan vi samlas alla i skolan för gemensamma redovisningar eller för att lyssna på föreläsningar från inbjudna gäster.

virtuellt del av flexibelt

Vi ser den virtuella dagen och användandet av IT som en naturlig del i ett flexibelt lärande. För oss innebär flexibelt lärande mer än att vi jobbar med virtuella alternativ, det handlar också om fysisk miljö, flexibla grupper, individuellt lärande och att vi i arbetslaget i praktiken fungerar som just ett arbetslag.

Avgångsklassen på Samhällsprogrammets ekonomiska gren har totalt 48 elever. Istället för två klasser arbetar vi med eleverna i en enda grupp. Vi är tre lärare i ekonomiska karaktärsämnen som gemensamt delar på alla elever och kurser. Det innebär att vi ibland kan vara tre vuxna som tillsammans har en genomgång för alla eleverna, eller att en lärare tar hand om en liten grupp, eller att vi har individuell handledning etcetera. Genom att använda flexibla gruppstorlekar och att eleverna har flera vuxna att vända sig till kan vi bättre se och anpassa oss till varje elevs behov. För att detta ska fungera krävs det flexibla miljöer.

Rum för lärande och arbete

På ekonomisk gren har vi lärare varit med och utformat de fysiska lärmiljöerna så att de ska passa och ge stöd för vår syn på lärande. Utgångspunkten var att lokalerna i första hand ska vara till för elever som arbetar. Det innebär att hjälpmedel som datorer, telefon och fax ska finnas lättillgängliga, att datorerna ska vara placerade så att samarbete och handledning underlättas. Det ska finnas utrymmen som passar för små grupper som samarbetar, utrymmen för handledning i liten

Flexibelt lärande mer än distansundervising

Allt fler skolor startar virtuella alternativ för sina elever. I regel innebär det virtuella att eleverna använder Internet, konferenssystem eller intranät som ett naturligt stöd i sitt skolarbete. De är också schemalediga någon dag i veckan då de kan arbeta från hemmet med stöd av handledning via webben.

I detta nummer av Datorn i Utbildningen besöker vi Sundsvall och Östersund (som du hittar bland Netdayssidorna), båda har några års erfarenheter av denna nya form av lärande. Vi får också tankar och idéer från Lerum som startade ett virtuell alternativ vid höstterminens start.

grupp eller enskilt, men också stora salar för genomgångar och redovisningar.

En viktig del i ett flexibelt lärande är också att den fysiska och virtuella arbetsmiljön för oss lärare fungerar. För oss har det varit viktigt att en av arbetslagets lärare i svenska och matematik har sin arbetsplats i samma rum som vi "ekonomer". Automatiskt sker då en samordning och ett tätare samarbete mellan kärnämnen och karaktärsämnen samtidigt som olika kompetenser ökar det samlade lärandet. Vi har också ett gemensamt virtuellt rum för arbetslaget på webben, vilket innebär att jag också lättare kan följa vad mina elever sysslar med i svenska och matematik.

Lärande sker jämt och ständigt. Och det är inte bara eleverna som ska utveckla sitt lärande. Vi lärare ska inte enbart ge eleverna förutsättningar att lära för ett livslångt lärande, vi ska själva leva i ett livslångt lärande och det sker inte bara på fortbildningsdagar. Intervjuer med personalansvariga i kunskapsföretag visar att 70-80 procent av personalens lärande sker i problemlösning med kund och kollegor, omkring åtta procent i form av feedback från chefer och ungefär tio procent på kurser. Siffrorna är inte vetenskapligt belagda, men intressanta att ha med sig då vi diskuterar formerna för lärare och skolledares kompetensutveckling och elevernas lärande.

jobba virtuellt – jämlikhetsfråga
En relativt god tillgång till datorer i skolan och det faktum att alla elever i avgångsklassen har dator hemma gör det naturligt att också utnyttja de virtuella lärmiljöerna som ett stöd i ett flexibelt lärande. Vi anser också att alla elever ska få möjligheterna och träningen i att använda IT som ett hjälpmedel för kommunikation och problemlösning. Det är en viktig jämlikhetsfråga.

De allmänna programmen och de kommunala skolorna har här en viktig uppgift. Du ska som elev inte behöva välja en privatskola eller något profilprogram för att få lära dig använda ny teknik. Ett vanligt svar från våra elever när vi frågade om vi skulle införa ett virtuellt alternativ var:

– Det är självklart eftersom det är så vi kommer att få arbeta när vi ska ut i arbetslivet, då måste vi få lära oss det i skolan.

struktur för lärande

I väntan på ett intranät för elever och lärare valde vi att själva bygga våra virtuella miljöer. Efter lärarnas och elevernas önskemål snickrade en programmeringsintresserad lärare i arbetslaget ihop de virtuella rummen med hjälp av fria script från Internet.

Även om rummen har sina fel och brister vad gäller teknik och gränssnitt så är lösningen anpassad efter våra behov och vi kan successivt förbättra dem efter användarnas önskemål. Varje elev har tillgång till ett eget rum, de olika kurserna har var sitt rum och arbetslaget ett gemensamt.

I rummen publicerar eleverna sina inlämningsuppgifter och reflektioner enskilt och i grupp. De kan ställa frågor och diskutera, lagra och publicera dokument i rummen eller i sitt filarkiv. Vi lärare ger respons till varje elev, lägger ut uppgifter och till viss del fakta.

De stora fördelarna med att arbeta virtuellt på detta sätt är att all information samt stora delar av elevernas arbeten finns tillgängliga på en och samma plats oberoende av tid och rum. Genom att information om deadlines, handledningstillfällen, skriftlig respons, uppgifter med mera finns samlade försöker vi skapa en tydlig struktur och reducera informationsmissar.

Att eleverna har möjlighet att få stöd även utanför de fysiska rummen bidrar också till en klarare struktur och en hjälp från oss vuxna, eller av kamrater, i lösningen mot de mål vi ska uppnå. Att elevernas arbeten publiceras öppet i rummen tydliggör processen i varje individs lär-

ande samtidigt som det sker en över-spridning av lärandet – elev lär elev. Vi vill komma bort från fixeringen på enskilda provsituationer, poängsamlande och lönsamt pluggande.

livslångt lärande attitydfråga

En grund för att träna eleverna i ett livslångt lärande handlar till stor del om attityder. Att få dem att känna att det kan vara roligt att lära, att jag kan, att stimulera nyfikenhet och lust. Tyvärr är gymnasieskolan till stor del betygstyrd och indelad i en mängd "snuttkurser" som motverkar en helhetssyn. Som lärare får man göra det bästa av situationen och för vår del på ekonomisk gren har vi fått mer nöjda elever och lärare efter det att vi börjat med vår modell av flexibelt lärande.

En förutsättning för att testa och genomföra det vi gjort är att vi är sex vuxna i ett arbetslag med en gemensam syn på elever och lärarrollen. Givetvis finns det brister i våra upplägg av kurserna, i tekniken vi använder, i våra sätt att lotsa och handleda, men det är naturligt. Vi arbetar med processer med de elever och resurser som vi har och allting kan hela tiden förbättras. Det viktiga är att ha ett kontextuellt och öppet förhållande till lärande. Att inte fastna i en modell eller metod. Dagens lösningar blir ofta morgondagens problem om de inte redan hamnat på skolmuseet.

Bosse Andersson
bosse.andersson@utbildning.lerum.se